

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԵՒԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԵՒԱ ԸՆԴՈՒՄ 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1866

ԹԻՒ 790

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԵՒԱ 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Այսօրվան մէջ ազգային երեսփոխանաց ընտրութիւնները...

Հայտնի է որ ընտրութեան օրէնքը բարեկարգելու...

Սխառն Պարագրաֆ այս ժողովոյն մէջ պատուական...

նուազ բնակիչ ունի և ամենքը մէկ տեղ 215 երես...

Սխառն Պարագրաֆ յաւելցուց թէ 169 գիւղաքաղաք...

Այսօրվան ընտրութեան օրէնքը բարեկարգելու...

Քաղաքական ընտրութեան նկատմամբ բարոյա...

կան զգացմունքներու այս պակասութիւնը այնչափ...

Պաշտօնական տեղեկագրութեան մը, որ այսօրբնա...

Հասարակ գործաւորները որ կուգին երեսփոխա...

Յետեւաներուն գաղափարները երթալով կը...

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Պարագրաֆ նամակին շարունակութիւնը (1)

Այս յօդուածոյ մտքին բովանդակութեանն յետա...

1. Պաղարեցիները այն ազգայնորէն չէ որոնք...

2. Թագաւորական հրովարտական արգելու ամեն...

3. Ամբիկայի միաբնակ քաղաքացիները որոնք...

4. Արգելու Պարագրաֆ անհրաժեշտ կողմաներէն...

5. Արգելու սահմանափակ գործակալութեան իրա...

6. Արգելու ամեն անհրաժեշտ Պարագրաֆ իշխանա...

7. Պաղարեցիները Պարագրաֆ կողմանց պէջերուն...

8. Թարգման չէ որոնք ազգային գաղափար կառավա...

(1) Տես լրագրոյն նախընթաց քիւր :

րութիւնը բաւական գումարով մշտնջենաւորապէս ա...

9. Վարագրու Ռեփի անուանեալ սուրբ Գեորգոյ...

10. Սուրբ Թագաւոր առաքելոյ վանքի (սեպական...

11. Սակաւայ յիշեալ Ս. Թագաւոր առաքելոյ վանքի...

12. Եւ Քաղաքի Հայոց Խաղան Փութի անուանեալ...

13. Թագաւորի գեղեղմ բնակարան սակաւաթիւ հա...

14. Արգելու հրովարտական հրամայել Ատրպետա...

15. Արգելու հրամանաւ ազատ թողու թիւ հրանի և...

16. Հայոց ազգի իրար հետ ունեցած կրօնական վե...

17. Արգելու հրովարտական խաղա արգելու Ատր...

18. Ատրպետական քաղաքներում և հայաբնակ...

գիւղերում զանգակահարութեան և կոնսակահարու...

Վերոյգրեալ յօդուածոյ ընդարձակ գրութեանը և...

Թէ և Նորին Արքայութեան շտապով էր շտապ...

Այս գործոյ շտապով շտապարեւելու համար բաւական...

(1) Այս խնդրագրերուն եւ անոնց ամեն մէկուն...

Պաշտակները կը պատրաստուին մեծ զօրութեամբ զանապառայի վերայ յարձակելու, որ ինչպէս յայտնի է, Անգղիոյ կը վերաբերէր: Ինչո՞ք (Բրիտանիոյ) կառավարութիւնը կը շարունակէ օգնական զօրք և զինուորական պաշարներ յուղարկելու ի Գանատա սակայն ըստ երևումէ՝ այս ամեն օգնութիւններով հանդերձ, զանապառայները պիտի չկրնան դէմ դնել իրենց վերայ յարձակող հզօր թշնամիոյն: Վասնզի Միացեալ Միացեալ Միացեալ կառավարութիւնը չի կրնար իրենց կերպիւ պիտի չարգիլէ Ինքնիշխանութեան յարձակումը որոշ թիւը 600,000 հոգիէն աւելի է: Ըստի՞նք՝ որ իրականացի են, Միացեալ Միացեալ մէջ հաստատեալ ու ընտրող են: Ինչ որովհետեւ ճշմարիտ նախագահին և ազգային խորհրդանոցին (քօնկրէ) մէջ երկպառակութիւն կայ քաղաքական ծանր խնդրոց նկատմամբ: այս երկու կուսակցութիւնները միշտ եալ ընտրողաց քուէները շահելու համար թող պիտի տան զանոնք որ ուզածն են ընեն: Անգղիացի լրագիր մի կըսէ թէ ճիշտ ժամը մօտաւոր է. վասնզի Գանատայի վերայ յարձակումը երկրային թիւն չկրնային: Ինչո՞ք իմաստը օրագիրը կըսէ որ Անգղիան Միացեալ Միացեալ կառավարութեան սիրտը շահելու համար պէտք է որ այժմ դաւաժան հրեայք փոխադրուին մը ընէ անոր: Այսպէս աստատի շող ենաւուն պատճառով մնասոց և չարեացը համար, փոխադրութիւն՝ զոր յիշեալ կառավարութիւնը զօր տեղը պահանջէ: Անգղիայէն մինչև ցայսօր, Բայց ընդհանրապէս կը խորհուր թէ այսպիսի շնորհում մի անօգուտ պիտի ըլլայ բոլորովին, և Միացեալ Միացեալ կառավարութիւնը կամ պիտի պարտաւորի Գանատայի վերայ ունեցած իշխանութենէն հրաժարի, կամ պատերազմ հրատարակել Միացեալ Միացեալ գէտ:

Իտալիոյ մէջ Բէրսանօ ծովագետին ընթացքին վրայօք ըլլալու դատարանը հասարակութեան ու շարժումները գրաւած է: Կը հաստատեն թէ ծերակուտին անգամները կառավարութեան կողմանէ պիտի հրաւիրուին արտաքին կարգի ժողով մը ընել և արդարութեան բարձր աստեան մի կողմէ յիշեալ դատը տեսնել: Այս գործոյն քննութիւնը մօտիկ թրմակութեան յանձնուած էր, որ զինուորական գերագոյն աստեանին մէջ փաստաբաններուն գլխաւորն է: Երբեք օրէնսդէս պաշտօնակալը իւր քննութենէ ետեւ, ամբաստանութեան գրուած մի ներկայացուց կառավարութեանը ընդգէմ Բէրսանօ

և Պ. Հայրապետան Աւետիքիանեան Ղարաբեկեանց: Վեհափառ Դատարանը զերապատիւ ստալնորդի սիրտը առաւել ևս միմիկ արեւ ի պատիւ Հայ ժողովրդոց Ատրպատականի, բարեհաճեցաւ ստանձնին հրովարտակալ շնորհել առաջներոյ աստիճանի «Արարիկի Աւելակի» շքանշանը հանդերձ կարմիր լայն ժապուհով (հումայիլ) և այն աստիճանի աստղովը. նմանապէս և ի պատիւ Նորին Սրբազանութեան շնորհեց աստիճանի հրովարտակներով սրբազանին եղբայրն, այն է Բուսայ աստիճանաւոր Պ. Եփրեմի Մարգարեանց՝ երրորդ աստիճանի Եփրեմի լուսնաւոր անուանեալ շքանշանը. իսկ Պ. Պաղտատարին ոսկեայ Մետալ. նաև Էջմիածնու սինհոդոսի աստեղակար Պ. Սեփիկոսայ Թաղապետեանց՝ Եփրեմի լուսնաւոր անուանեալ շքանշանը. նաև Թաղապետեան արժանապատիւ խաչակիր աւագ քահանայ տէր Յովսէփին տէր Յովսէփեանց, և Մուսաբար զիւղի խաչակիր տէր Մկրտիչ քահանային տէր Ղազարեանց, և տեղւոյն ազգային դպրոցի երրորդ դաստանի աշակերտաց Հայոց ու գաղղիացոց լեզուոց վարժապետ Պ. Սամուէլի Աղապետեանց շնորհեց շնորհքը աստիճանի Եփրեմի լուսնաւոր անուանեալ շքանշանը, և տեղւոյն սուրբ Աստուածածնայ անուամբ ստալնորդական Եկեղեցւոյ հաստատարի երեսփոխան Պ. Աղապետեանց Սրբազանեանց ոսկեայ մետալ. նաև Նորին Սրբազանութեան հետ գաղղի ծառայողաց, այն է, Յովսէփ Բէկ Պողոսեան, Մկրտիչի Սափարեանց և Գրիգորի Թորոսեանց ոսկեայ մետալներ. իսկ ինձ համարուտ պատմաբանին, որ Նորին Սրբազանութեան գրադրութեան պաշտօնէն էի կատարում, շնորհեց հինգերորդ աստիճանի Եփրեմի լուսնաւոր անուանեալ շքանշանը, և պիկղատայութեան արդունի հրովարտակ և Վերայգրեալ արքունի հրովարտակները և շքանշանները ստանալով գերապատիւ Աստալնորդը յայտնեց իւր խորին շնորհակալութիւնը ար-

ծովագետին՝ որ խաչակրան նաւատորմին հրամանատարն էր: Իսպայի նաւահանգստին մէջ աւստրիացոց հետ եղած ճակատամարտութեան ժամանակը և անկէջ յառաջ:

Գիտե՞լ արժան է որ մօտիկ տը Բէրսանօ ծերակուտին անգամ է. և այս պատճառաւ անոր դատը յիշեալ ժողովոյն մէջ պիտի որոշուի:

Վաճառականութեան և Կառավարութեան դաշնագրութիւն մի հաստատուեցաւ ի մէջ Իտալիոյ թաւադարութեան և Ճարտնի կայսրութեան: Այս դաշնագրութիւնը 1867 Յունուարի 1էն սկսեալ ի գործ պիտի դրուի:

Մէքսիկայի կայսրուհին Հոմբերթովը՝ սրբազան Պապին այցելութեան դնաց, որուն հետ երկար խորհրդակցութիւն մի ունեցաւ: Պապ ինքեբորդ փութացաւ փոխարէն այցելութիւն մի ընելու Նորին կայսրութեան Վաճառականութեան ու երկար ժամանակ խօսակցութիւն ըրաւ անոր հետ:

Գաղղիոյ օրագիրները դժբաղդ լուր մի կը հրատարակեն Մէքսիկայի կայսրուհւոյն համար. որուն վերայ իւրեղագրութեան ախտ մի հասած է կըսեն:

Թեպէտեւ անցեալները գրուեցուցաւ թէ Վ. Պօլսոյ Անգղիոյ դեսպան լըրտ Է. Էյնս մինչոյն պաշտօնի փարիզ պիտի երթայ, սակայն Է. Էյնսն կը գրեն թէ փարիզի այժմեան անգղիացի դեսպան լըրտ Վոլի մինչև դալ տարի, այսինքն մինչև տեղեկեալ կան արուեստահայրիսին լմննալը իւր պաշտօնը պիտի շարունակէ:

Կոյսերական հրովարտակաւ Հունգարիայի ազգային երեսփոխանները Նոյեմբերի 3-15ին ի ժողով պիտի գումարուին:

ԱՅՍ Թ. ԲԱՐԱՆԻ

Գահիրէն հետեւեալ նամակը յուղարկած են մեզ ի հրատարակութիւն:

Գահիրէ, 28 Սեպտեմբեր 1866:

Յարգող խմբագիր Արաբիոյ,

Ձեր պատուական օրագրոյն Սեպտեմբեր 17ին թերթը ինչ շարժում և ինչ գոհունակութիւն պատճառեց Նիկիտոսի Հայ հասարակութեան, չեմ կընար նկարագրել: Ամեն կողմէ կեցցէ՝ Արաբիոյ և իր եղբայրական թղթակիցը կը լսուէր: Անկարելի եղաւ իմ օրինակս վերստին ձեռք բերել. որովհետեւ իւրաքանչիւրք իրարու ձեռքէ կը խլէր զանի և իր

քունի ատենագիտին՝ հրովարտակներ թերթին՝ օրհնելով Վ. Դաշի թանկալին կեանքը և ամենայն արքայական տոհմի և զօրաց և զօրագիտաց նորին:

Այսպէս բաւականացած և միմիկ արտաւժեալ Դաշի տուած հրովարտակներով և պարգեւաւորութեամբ սկսեց աշխատել Սրբազանը հրովարտակաց հրամանները գլխաւոր տանելու համար, մեծ սպասարկութիւն և Տուրքի խորհրդի աստիճանաւորաց ձեռքով. այն է տեղւոյն սարտարի և միւս պաշտօնատար անձանց վերայ աստիճան աստիճան հրամաններ հանել տալով մեղապատիւն յիշեալ աստիճանից համար:

Ինչպէս վերը ասացի, թէ որովհետեւ ձեռք վերայ հանելու պատճառաւ չկարաց արագանը վերագաւառել Թաղապետ, այլ մնաց Թեհրանում մինչև տարուոյ Մալիսի ամիսը, ուստի և հարկաւոր եմ համարում մի ըստ իմ չէ նկարագրել ազգայնոց սրտի ուրախութեան համար Վերադարձի սուրբ Ծննդեան ջրօրհնացի հանդիսի կատարման որպիսաբար արարողութիւնը՝ որ կատարեց այնտեղ ամենայն փառաւորութեամբ Նորին Սրբազանութեան գործադրութեամբ:

Պարսկաստանի հայերը շատ վաղուց ճշդուած լինելով արիւթակողաց բռնական լծոյ ներքեւ, ամենեւին յայտնաւորեցին վայելել այնպիսի շնորհաբաշխ հանդիսի տեսութիւնը, որ Պարսկաստանում առաջին օրինակն էր Հայոց համար. և չէին անգամ մտաբերել թէ Վերադարձի սուրբ Ծննդեան պէտք էր փայլել Պարսկաստանի այնպիսի քաղաքի մէջ, որպէս Միսին Կոստանդնուպոլիսի ժամանակին Ս. Երուսաղեմը. ըստորում երբ Ս. Ծննդեան օրը մօկուցաւ, սրբազանը հրամայեց Հայ երեւելաց տեղւոյն պատրաստել ջրօրհնեաց հանդիսի փառաւորութեան համար հարկաւոր պարագայքը որոյ մասին նախապէս յատուկ դրով ընկալաւ վեհափառ արքայի համարութիւնը և ապա կատարեց փառաւոր

բարեկամին կարգալու կըտանէր ձեռք արդարաւս և պատուաւոր թղթակցին՝ Վերադարձի Վերադարձի գէտ զօրած պատասխանը. որ քիչ մը յապաղելուն վերայ տեղւոյն ազգայինքն անհամբերութեան մէջ էին. քանզի ոչ սակաւ զայրացեալ էին Վերադարձի Վերադարձի միջոցաւ տուած անիքաւ և զօրագիտաց պատասխանին վրայ, և շատեր, ընդ որս և մեք, կը պատրաստուէին ինք անոր խարդախ զրոյցներուն պատասխանել. և հաճախ յիշեալ թերթը հասաւ. որուն պարունակած յօդուածը արդարեւ ամեն ակնկալութենէ վեր էր. և հոս ուրիշ ոչ ոք պիտի կարենար այնչափ հաստատուն և բազմակի փաստերով և ապացոյցներով շնանակել Վերադարձի Վերադարձի անիքաւ վարմունքը:

Տես ճշմարտութիւնն ինչպէս զօրաւոր է. անհայտնի լիւր և պայծառ կը խօսի, տեղնիտեղ փաստերով և ապացոյցներով, ու կը նշանակէ անիքաւ լիւր:

Արդարեւ ինչ անիքաւ լիւր, ինչ վայրենի սիրտ, նա մանաւանդ ինչ անպատուութիւն պէտք լիւր անստիճան ունեցող մարդու մը, իր եղբոր որդոց հայրենական ժառանգութիւնը յափշտակելու համար վիճակի մը Լուսնորդին, զոր Պատրիարք կանուանէ տեղւոյն կառավարութիւնը, ըսելէ Պատրիարքի պատիւ ունեցող անձի մը կընայ. խարդախութիւն ընել, անոր վրայ կեղծ նամակ մը գրել տալով:

Բայց աւելի զարմանալին այն է որ Վերադարձի Վերադարձի տեղւոյն ազգային ժողովոյն այն ընդարձակ արձանագրութիւնը կարգաւէն յետոյ՝ տակաւին չէ հասկըցեր Վառնիկին եպեթի յանցանքը, և պարզ ճշմարտեմբ մը կը հարցունէ Մալիսի միջոցաւ թէ ինչ էր Գառնիկին յանցանքը որ պիտի փախէր Երկրպետէն:

Արդարեւ, Արաբիոյ թղթակցին ըսածին պէս, կարծես թէ կաթ կը հոտի Պէյին բերանը: Եթէ Պէյին իրաւ չէ հասկըցեր գործուած յանցանքը, անշուշտ Վերադարձի այս վերջին յօդուածէն լաւ պիտի հասկընայ և զույգ համազուի թէ, նախ կընայ խարդախութիւն ընել (դաւալանիւղ) մեծ յանցանք մըն է. իր գլխոյն, այսինքն ազգին մէջ Լուսնորդին կընայ ընել՝ երկրորդ մեծ յանցանք մըն է. և այս երեք մեծամեծ յանցանքները այնքան զօրաւոր են, որ գործողը ոչ թէ Մալիսի վրայով մինչև Պօլս, այլ մինչև Սիւլեյմա փախընելու զօրութիւն ունի:

Հանդիսը յետագայ կարգաւ:

Ջրօրհնացի օրը՝ սուրբ Պատրիարքի արարողութիւնները վերջացնելու յետոյ, Հայաստանիոց սուրբ հիշուցուց սահմանուած կարգով զգեստաւորուած Նորին Սրբազանութիւնն և Հայոց հոգեւորականաց դասուց բազմութիւնը, ժամուն պատուած «Յաւուրս վերջին ժամանակի» և «Արեգական տրեղաւորութեան» շարականներն երգելով ամենայն Հայերի և շատ Պարսից բազմութեամբ զուր գնացին քաղաքի Ղազարի անունով մեծ Վարդապետի, և հասնելով մի մեծ վճիտ առաւի եկեղերին սկսեցին հանդիսի համար պատրաստուած տեղում կատարել ջրօրհնացի կարգը:

Հանդիսին փառաւոր կատարմամբ ոչ թէ միայն Պարսկաստանի և Թեհրանի Հայ բրիտանիայ սուրբ Խաչի փառաւորութեան կարօտ ժողովուրդն անպատմելի հոգեկոտան ուրախութեամբ միմիկ արտայայտեց, իսկ տարուորով այս սրանչէրի և փառաւոր հանդիսականութեան յիշատակը իւրեանց սրտերի մէջ և յաւիտեան հիշեցուցանելով որդոց և թուանց յիշատակութեան տախտակի վերայ, այլ և պէտք է միմիկ արտայայտեց երկրեայ Հայ եղբայրները՝ որոնք քրիստոնէական սուրբ զգացմունքներով հարստացած են:

Երբոր հասան այն առաւի վերայ՝ որին այնօր Յորդանանու պատիւ և անունն էին տուել, զերապատիւ առաջնորդը սկսեց կատարել ջրօրհնացի կարգը՝ այն փառաւորութեամբ որ միշտ կատարուում է սուրբ Էջմիածնի մայր աթոռում: Սահմանուած ընթերցուածոց կարգը աւարտելուց յետոյ, սուրբ Խաչը՝ որ սուրբ Մեծոսեա խաչի և Աւետարանու օրհնած ջրոյ մէջ էր դրած, հանելով բաղնիքին կնիքայոր Ղարաբեկեանց Աւետիքիանեան պարոն Թաղապետի գրկումը, և ապա սկսեց Միսին թափելի հանդիսը կատարել «Առաքելայ Աղաւթոյ» շարականով: Միսին թափելի միջոցին,

1. 100% 2. 90% 3. 80% 4. 70% 5. 60% 6. 50% 7. 40% 8. 30% 9. 20% 10. 10% 11. 0%